HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואי למ"ד. טעמא משום דאסור לבטל מצות יבמין ואי מייבם האי חדא דלמא מיית אידך קודם שייבם ותצא אחותה משום אחות אשה ומצא מצות יבמין בטלה על ידינו מיבום ומחלינה הרי נאסרה [ז] משום כך וכיון שנאסרה שעה אחת א"נ חולץ חד לחדא ואזלא האי השניה עומדת היא באיסור אשת אח שלא נראית ליבום מתחלה [ח] אבל הכא זו שנאסרה משום אחות זקוקה לאו יבמה היתה וכי פקע איסור אחות זקוקה בחלינת אחותה הרי זו מותרת ועומדת דלאו אשת אח הוא הלכך מספיקא לא מפקינן לה דאימר כל חד וחד דידיה איתרמיא ליה: **ואפילו שייבם דבעיס.** וחד מנייהו ודאי חלוצה נסיב דהא אלוסת הנכרי חלוצה היא מאחד משני אחיו כדתנינן קדמו שניס וחלצו **חלוצה.** דאסורה לכהן: **מדרבנן הוא.** והכא דלכל חד איכא אלא ספק דשמא זה ייבם את יבמתו גמורה לא גזור רבנן לאפוקה מספק: **גרושה.** מאישה לא יקחו: **מכאן שמצוה בגדול.** הכי דריש ולקחה לו לאשה ויבמה והיה הבכור המייבם יהיה הבכור: **אשר תלד.** ואותה יבמה תהא ראויה לילד פרט לגילונית: **יקום.** הייבם על שם אחיו לנחול נחלתו ולא יחלקו אחיו עמו: **אחר אומר לנחלה.** והאי יקום ביבם משמעי: **או אינו.** אלא בבן שיולד לו משמעי שאם היה שם המת יוסי קורין לזה יוסי: **אין מקרא יוצא מידי פשוטו.** ואע"ג דדרשינן ליה לדרשא מידי פשוטו מיהו לא נפיק לגמרי: **ואפיקיה לגמרי.** שאין צריך לקרות לבנו בשם אחיו המת. והכי גמר לה מרביה: ופרכינן **ואי לאו גזרה שוה הוה אימא שם שם ממש.** בתמיה: **ליבם.** קאמר רחמנא בן הנולד לך יקום על שם אחיך מיבעי ליה: **ואי לבים דין.** מודע רחמנא מצות קריית שם הבן: **יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה.** אלא ודאי ביבם גופיה משמעי קרא ולבית דין קאמר רחמנא שיקום הייבם על שם אחיו המת לנחלה: **אמרו לו ליבם.** שיקום בנו על שם אחיו דכל מצות יבום קא מודע קרא לב"ד וקאמר להו להזהיר יבמה לבא עליה והבן אשר תלד לו יקימנו ע"ש אחיו: **אימא בכור.** דוקא קאמר קרא אבל פשוט לא לייבם לגמרי בין איכא בכור בין ליכא בכור: **אם כן.** דפשוט לאו בר יבום הוא למה לי דמיעט רחמנא אשת אחיו שלא היה בעולמו תיפוק לי משום דלאו בכור הוא זה שנולד לאחר מיתת אחיו: **ואימא.** האי דמיעט אשת אחיו שלא היה בעולמו כגון שהיה זה שנולד בכור לאמו ואחיו מאביו ולהכי אצטריך למעוטי: **בנחלה הוא רחמנא.** וממילא בכור הנוטל פי שניס הוא דמייבם אבל בכור לאם לא ומדמעטיה שמע מיניה בכור דקרא לאו דוקא אלא גדול האחיו: **ואימא כי איכא בכור דוקא.** כלומר דלמא לעולם בכור דוקא והכי קאמר רחמנא אי איכא בכור קמן תתקיים מצות יבום או בבכור או בפשוט דנפקא לן מדאימעיט אשת אחיו שלא היה בעולמו וכי ליכא בכור לא תתקיים ופטורה לגמרי מן הפשוט: **ומא אחד מהם.** משמע שלא היו שם אלא שניס ומת אחד מהן: **מי לא עסקינן.** כלומר מי לא משתמע נמי מקרא דמת בכור וקאמר רחמנא לייבם פשוט: **ואימא.** על כרחך קרא דחיק ומתוקש כגון דמית פשוט וקאמר רחמנא לייבם בכור להא כתיב והיה הבכור: **הא מיעט רחמנא וכו'.** דהכא גבי תרי אחים כתיב מיעוט אשת אחיו שלא היה בעולמו אלמא דמית גדול משמע ותו ליכא בכור [ט] קטן: **אימא כי ליכא בכור קדם הקטן וכה.** דהא לא רבי דלייבם פשוט אלא מומת אחד מהם ומיעוט דאשת אחיו שלא היה בעולמו דמשמע דמת בכור ואמר רחמנא לייבם פשוט אבל איכא בכור לא לייבם פשוט: **הוקשה לו.** [י] **ליבדר אגדול.** אי לא בעו שאר אחיו נחזור עליו לכופו דמצוה עליה רמיא ולא על האחרים אבל כי ליכא בכור לא רמיא מצוה אגדול טפי משאר אחיו: **הולכין אצל אחיו הקטן.** משמע קטן הימנו וגדול משאר אחיו אלמא מהדרינן אגדול דגדול קודם. ומדקתני חוזרין אצל גדול ליכא לאוקומי דאיכא דאימר מאי גדול בכור דאי לא מצי לשנויי הכי אדמותיב מדתני אבייי לותיב ממתניתין דקתני בפרק החולץ נמי לא רצה חוזרין אצל גדול[כ] : **לא לישקול נחלה.** דהא בכור כתיב: אלא

אי למ"ד יש זיקה. אר"י אע"ג דלמ"ד יש זיקה ליכא למיגזר לייבם אחיו (לקמן דף מז: ושם) גבי רבי יוחנן דאמר אחיות איני יודע מי שנאן מ"מ ליכא למימר דליחלץ חד ולייבם חד כיון דכל אחת נאסרה שעה אחת אסורה עולמית אפילו לאשה דלית ליה יבמה שהותרה ונאסרה וחזרה והותרה תחזור להתירה אלא לר' יוחנן לכך הולרך לומר אחיות איני יודע מי שנאן ולמ"ד אין זיקה אף על גב דלרב דאמר אין זיקה ליה לקמן כיון שנאסרה שעה וכו' מ"מ גזרינן דלא ליחלץ חד ולייבם חד אטו דלמא מייבם בריאשא דכיון דאין זיקה אתי למטעי ולייבם בריאשא דהא לא מסקי אינשי אדעתייהו דלמא מית אידך אבל הכא כל חד וחד אמרינן אימא דידיה מתרמיא ליה וליכא למגזר דלמא מייבם בריאשא דאפילו מייבם בריאשא אימא דידיה אתרמי ליה וכי מייבם שפיר עבד ומשום מ"ד אין זיקה צריך לומר כל כך:

וספק חלוצה לא גזרו בהו רבנן. הקשה הר"ר משה ברבי יעקב מפיה"ס דאמר בהחולץ (לקמן דף לו:) מת בתוך ל' יום אם אשת ישראל היא חולצת ואם אשת כהן היא אינה חולצת ומסקנא משום דאיכא רבנן דפליגי עליה דרשב"ג דאמר אע"ג דלא שהה ולד מעליא הוא אשת כהן דלא אפשר עבדינן כרבנן משמע דלרשב"ג אם אשת כהן היא שמפקינן לה מיניה והא ספק חולצת [היא] איכא למימר שאני הכא שכבר חלצה וכבר כנסה כהן ומשום הכי לא מפקינן מיניה אע"פ שהוא כהן אבל התם לכתחלה הוא דאמר לא תחלוץ ותהוי לכהן והא [ח] בשלא אקדמו וכנסו קאי אבל לכתחלה לא [ט] והתם אי שריא לה השתא לכתחלה למיחלץ אף על פי שהוא כנסה בלכתחלה ואיכא מ"ד שאני הכא שאחת מהן בודאי אינה חלוצה אף על פי שאחת מהן בודאי חלוצה ולאו מילתא היא דהא תינח כהן שני שנשא השניה אבל הראשון ספק חלוצה נשא אמאי לא מפקינן מיניה וכי משום דנסב שני שרי לראשון דאי לא נסב שני הראשון ודאי ספק חלוצה נשא אלא ודאי כדפרישית: **תני** אבייי קישישא מצוה בגדול לייבם לא רצה לייבם הולכין אצל קטן אלא בכור דקרייה רחמנא למאי הלכתא מה בכור אינו נוטל בראוי כבמוחזק אף יבם אינו נוטל בראוי

התם אי למ"ד יש זיקה יש זיקה ואי למ"ד [ו] אסור לבטל מצות יבמין אסור לבטל מצות יבמין הכא כל חד וחד אימור דידיה קא מתרמיא ליה: קדמו וכנסו אין מוציאין כו': **תני שילא [א] ואפי' שניהם כהנים מ"ט [ב] חלוצה דרבנן היא וספק חלוצה לא גזרו בהו רבנן וחלוצה דרבנן היא והתניא [ג] גרושה אין לי אלא גרושה חלוצה מנין ת"ל ואשה מדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא הוא: מתני' [ד] מצוה בגדול לייבם [ה] ואם קדם הקטן זכה: גמ' ת"ר [ו] והיה הבכור מיכן שמצוה בגדול לייבם אשר תלד [ז] פרט לאילונית שאין יולדת יקום על שם אחיו לנחלה אתה אומר [ח] לנחלה או אינו אלא לשם יוסף קורין אותו יוסף יוחנן קורין אותו יוחנן נאמר כאן יקום על שם אחיו ונאמר להלן [ט] על שם אחיהם יקראו בנחלתם מה שם האמור להלן נחלה אף שם האמור כאן לנחלה ולא ימחה שמו [י] פרט לסרים ששמו מחוי אמר רבא אע"ג דבכל התורה כולה [יא] אין מקרא יוצא מידי פשוטו הכא אתאי גזרה שוה אפיקתיה מפשטיה לגמרי ואי לאו גזרה שוה הוה אמינא שם שם ממש למאן קמזהר רחמנא ליבם יקום על שם אחיך מיבעי ליה אי לבי דינא יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה ודלמא הכי קאמר להו רחמנא לבית דין אמרו ליה ליבם יקום על שם אחיו אלא אתאי גזרה שוה אפיקתיה לגמרי השתא דאמרת קרא בגדול כתיב אימא בכור לייבם פשוט לא לייבם א"כ אשת אחיו שלא היה בעולמו דמיעט רחמנא למה לי [יב] פריך רב אחא ואימא למעוטי בוכרא דאמא ההוא לא מצית אמרת [יג] דיבום בנחלה תלה רחמנא [יד] ונחלה מן האב ולא מן האם ואימא כי איכא בכור תתקיים מצות יבום כי ליכא בכור לא תתקיים מצות יבום אמר קרא ומת אחד מהם מי לא עסקינן דמית בכור ואמר רחמנא לייבם קטן ואימא דמית קטן ואמר רחמנא לייבם בכור הא מיעט רחמנא אשת אחיו שלא היה בעולמו ואימא כי ליכא בכור קדם קטן זכה ואי איכא בכור קדם קטן לא זכה אמר קרא [ט] כי ישבו אחים יחדו הוקשה ישיבת אחים זה לזה ואימא כי איכא בכור ליהדר אגדול כי ליכא בכור אין חוזרין אצל גדול אלמה תני אביי קישישא [טו] מצוה בגדול לייבם לא רצה הולכים אצל אחיו הקטן לא רצה חוזרין אצל גדול בבכור מה בכור בבורתו גרמה לו אף גדול גדולתו גרמה לו ואימא כי מייבם בכור לישקול נחלה כי מייבם פשוט לא לישקול נחלה אמר קרא יקום על שם אחיו והרי קם ואלא בכור דקרייה רחמנא**

למאי

מסורת הש"ס

א) [לעיל יח. וש"נ], ב) קדושין עח., ג) לעיל יב., ד) [לעיל יח: שבת סג.], ה) [קדושין יג. וש"נ], ו) [לעיל יח: כ.], ז) ביצה ח. לקמן לט., ח) משום כך שוב אין לה היתר ופפילו בדיעבד נמי וכו' עומדין באיסורן ויכין כו' כל"ל רש"ל, ט) חולי ל"ל קמן, י) [לייבום רש"ל], כ) [לקמן לט.], ל) [וע"ע תוס' שבת קלו: ד"ה ואם],

תורה אור השלם

1. אִשָּׁה זֹנָה וְחֲלֻלָה לֹא יִקָּחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מֵאִישָׁהּ לֹא יִקָּחוּ כִּי קָדֹשׁ הוּא לֵאלֹהָיו:

ויקרא כא ז

2. וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר תֵּלֵד יָקוּם עַל שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל:

דברים כה ו

3. וּמוֹלַדְתְּךָ אֲשֶׁר הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם לְךָ יִהְיוּ עַל שֵׁם אַחֵיהֶם יִקָּרְאוּ בְּנַחֲלָתָם:

בראשית מח ו

4. כִּי יֵשְׁבוּ אַחִים יַחְדָּו וּמֵת אֲחַד מֵהֶם וּבֵן אֵין לוֹ לֹא תִהְיֶה אֵשֶׁת הַמֵּת הַחוּצָה לְאִישׁ זָר יְבָמָהּ יָבֹא עָלֶיהָ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה וְיִבְּמָהּ:

דברים כה ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואי למ"ד וכו' מתחלה מדרבנן אבל הכא זו וכו' וכי פקע איסור אחות זקוקה ביבום אחותה:

מוסף רש"י

אסור לבטל מצות יבמין. ואי אמרת לייבם האי חדא, דילמא מיית אידך אח ולא מייבם לאידך ונפקא מהאי משום אחות אשה מחלינה ומייבום, הלכך אמרינן ליה לקמא תנן, דאי נמי מיית אידך הדר האי מולץ וחלץ לה, ומדינא לבתר חלינה דקמא מני אידך לייבומי, דהשתא מיקיימא מצות יבמין בתרוויהו, אלא גזירה דלמא אתי לייבומי בריאשא (לעיל יח.). **יקום על שם אחיו לנחלה.** שיהא הממיים כל נכסי המת ואין אחיו מוקים עמו (לעיל יז:).

עין משפט נר מצוה

סז א מיי' פ"א מהלכות יבום הלכה ב סמג עשין כב טוש"ע אה"ע סימן קטו קטן סעיף ג:

סח ב מיי' פ"א מהלכות אישות הל' ז ופי"ז מהל' איסורי ביאה הל"ז טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ג:

סט ג מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה ו סמג עשין נא טור ש"ע אה"ע סימן קסא סע"ד:

ע ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ז:

עא ה מיי' פ"ג מהלכות נחלות הלכה ז סמג עשין לו טוש"ע אה"ע סימן קנב סעיף ג:

עב ו מיי' פ"ו מהלכות יבום הלכה ב סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קנב סעיף ג:

עג ז מיי' פ"ג מהלכות נחלות הלכה ו סמג עשין נ טוש"ע ח"מ סי' רנו סעיף ד:

עד ח מיי' פ"ב מהלכות יבום הלכה ז סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסא סעיף ד:

תוס' חד מקמאי

לשונו: **הא** דתני שילא אפי' שניהם כהנים דוקא כשקדמו וכנסו שאין מוציאין אותן מידן אפילו שניהם כהנים אבל לכתחלה לא שרינן אע"ג דחלוצה דרבנן שלא שרינן לכתחלה ואי קשיא הא דגרסינן בפ' החולץ מת בתוך ל' יום ועמדה ונתקדשה אם אשת כהן אינה חולצת ומסקנא משום דאיכא רבנן דפליגי עליה דרשב"ג דאמר אע"ג דלא שהה ולד מעליא הוא אשת כהן דלא אפשר עבדינן כרבנן משמע דלרשב"ג אם אשת כהן היא שמפקינן לה מיניה והא ספק חולצת [היא] איכא למימר שאני הכא שכבר חלצה וכבר כנסה כהן ומשום הכי לא מפקינן מיניה אע"פ שהוא כהן אבל התם לכתחלה הוא דאמר לא תחלוץ ותהוי לכהן והא ח) בשלא אקדמו וכנסו קאי אבל לכתחלה לא ט) והתם אי שריא לה השתא לכתחלה למיחלץ אף על פי שהוא כנסה בלכתחלה ואיכא מ"ד שאני הכא שאחת מהן בודאי אינה חלוצה אף על פי שאחת מהן בודאי חלוצה ולאו מילתא היא דהא תינח כהן שני שנשא השניה אבל הראשון ספק חלוצה נשא אמאי לא מפקינן מיניה וכי משום דנסב שני שרי לראשון דאי לא נסב שני הראשון ודאי ספק חלוצה נשא אלא ודאי כדפרישית: **תני** אבייי קישישא מצוה בגדול לייבם לא רצה לייבם הולכין אצל קטן אלא בכור דקרייה רחמנא למאי הלכתא מה בכור אינו נוטל בראוי כבמוחזק אף יבם אינו נוטל בראוי

ח) ל"ל והא דהכא בשאקדמו וכנסו קאי כו'.

ט) אין הלשון מדוקדק ואולי ל"ל והתם אי שריא לה השתא למחלץ אע"פ שהוא כנסה אחי ג"כ למחלץ ולכתוב אותה לכתחלה ואיכא מ"ד כו'.